

Γην περασμένη Παρασκευή δύο πρεμιέρες τὸ ἴδιο βράδυ.

Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος ἔβιβε μίαν κωμωδία διασκευασμένη ἀπὸ τὸν ἴδιον. Ἡ κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδη ἀνέβασε τὸ ἔργο τοῦ Πρίστλεϋ «Ὁνειρα ποὺ σβύσαν».

Δὲν πήγα στοῦ κ. Ἀργυροπούλου, στὴν πρεμιέρα καὶ ὁμολογῶ ὅτι μοῦ ἔλειψε ἡ ἀπόφασι νὰ πάω, ἔστω καὶ κατὰ καθῆκον, ἔκτοτε. Θεωρῶ τὸν κ. Ἀργυρόπουλο ἕνα ἀπὸ τοὺς μεγαλειότερους ἀρτίστες τὰ πλουσιώτερα καὶ πολυσυνθετώτερα καλλιτεχνικά ταλέντα τοῦ σημερινοῦ μας θεάτρου πρόζας, θὰ παηγύριζα ἂν τὸν ἔβλεπα νὰ πηγαίνει στὴν Κρατική μας Σκηνὴ καὶ γνωρίζει ὁ ἴδιος μὲ πόση εὐχαρίστησι ἐτόνισα δημοσία ἐπανειλημμένως τὸ θαυμασμό μου γιὰ τὸ σπάνιο καὶ σπάνια πρωτεϊκό του ταλέντο. Ἀλλὰ ἔχομε μαζί μίαν θεμελιώδη διαφωνία. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος νομίζει ὅτι μόνος του ἀποτελεῖ θίασον καὶ ὁ ὑποφαινόμενος τὸ ἀποκρούει αὐτὸ ἀπολύτως. Βέβαια ἡ ὀργάνωσις τοῦ θίασου τοῦ κ. Ἀργυροπούλου τοῦ ἐπέτρεψεν ἕως τώρα νὰ κἀνη οἰκονομικῶς περίφημη δουλειά. Εἰς τὴν τέχνη ὅμως προσέφερε ἐλάχιστα ἐνῶ ἠδύνατο καὶ ὠφείλει νὰ προσφέρῃ πολλά.

Δὲν ἔχω καμμίαν διάθεσιν νὰ ὀπάρξω ἀδιόκριτος, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ αἱ ἀδυναμίαι δσον καὶ ἂν εἶνε συγκινητικαὶ καὶ σεβαστόταται νὰ μᾶς παρασύρουν σὲ τέτοιου εἴδους ἐπίμονες ἀσέβειες ἐναντίον τοῦ χαρίσματος ποὺ ἔχομε, ὅταν — ὅπως συμβαίνει μὲ τὸν κ. Ἀργυρόπουλο — τὸ ἔχομε ἄνωθεν, καὶ ἐναντίον τῆς Τέχνης μας. Ὁ κ. Ἀργυρόπουλος δυστυχῶς ἔχει ἔμμονες ἰδέες θλιβερές. Ἐπιμένει νὰ θεωρῇ ταλέντα πρόσωπα

συμπαθητικὰ καὶ ἀξία κάθε σεβασμοῦ ἀλλὰ ἀπὸ ἀπόψεως σκηνης κυριολεκτικῶς καὶ κατὰ γνώμην γενικὴν κοινου, ἠθοποιῶν, ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ θεάτρου, ἀνυπόφορα πλέον καταστήσαντα. Ἀνυπόφορα ἀπὸ ἀπόψεως ἀθλίας λαρυγκώδους προφορᾶς. Ἀνυπόφορα ἀπὸ ἀπόψεως σκηνικῶν. Ἀνυπόφορα ἀπὸ ἀπόψεως παιξίματος.

Ἐπὶ τὰς συνθήκας αὐτὰς καταστᾶ νὰ χρειάζεται προσπάθεια διὰ νὰ ἀποφασίσῃ κανεὶς νὰ δώσῃ τὴν βραδυὰ του στὸ θεατρὸ του. Πηγαίνει τὸ κοινόν; Τὸ κοινόν... νοικοκύρης εἶνε. Πηγαίνει καὶ στές παράγκες τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καμμιά φορά. Ἀλλῶς τε τὸ ζήτημα εἶνε διπλὸ καὶ αἰώνιο. Σὲ πόσους ἀρέσει ἕνας καλλιτέχνης ἢ σὲ ποιούς ἀρέσει.

★

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ χρεωστῶ νὰ δώσω μίαν ἀπάντησιν καὶ εἰς μίαν προσωπικὴν ἐπιστολὴν ποὺ μοῦ ἀπηύθυνε ὁ τόσοσν συμπαθὴς ἠθοποιὸς τοῦ θίασου Ἀργυροπούλου καὶ παλαιμάχος τῆς σκηνῆς κ. Χέλμης. Τοῦ ζητῶ συγγνώμην διότι δὲν μπόρεσα νὰ τοῦ ἀπαντήσω ἀπὸ τόσο καιρό. Ἐλεῖπε σὲ τουρνὲ καὶ δὲν ἤξερα ἀκριβῶς ποῦ.

Ὁ συμπαθέστατος καλλιτέχνης μου ἀνάλογον πρὸς τίς παραπάνω. μου ἀνάλογον πρὸς τὲς παραπάνω. Λυποῦμαι πολὺ γαὶ εἰλικρινῶς ἂν τὸν ἐπύκρانا. Ἀλλὰ δὲν ἔχει δίκαιον. Κανεὶς — καὶ λιγώτερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ὁ ὑπογράφων τὸ παρὸν — δὲν παραγνωρίζει τὴν καλλιτεχνικὴν του τόσοσν ἐτῶν ἐργασία καὶ σταδιοδρομία. Ὁ κ. Χέλμης ἐσκόρπισε ἀφθόνως καὶ πολ-

(Συνέχεια εἰς τὴν δην σελίδα)

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 1η σελίδα)
λάκις τὸ γέλοιο μὲ τὸ παίξιμό του ἰσχυρῶς βέβαια βοηθούμενο καὶ ἀπὸ τὴν σωματικὴν του κατασκευή καὶ ἐσημείωσε συχνὰ ἐπιτυχίες, πράγματι ἀξιολογώτατες, δὲν παρῆλειψε δὲ ὁ ὑποφαινόμενος καμμία εὐκαιρία διὰ νὰ τὸ ὑπογραμμίσῃ κάθε φορά ποὺ ἔτυχε αὐτῇ ἡ εὐκαιρία. Στὸ γράμμα του ἄλλῶς τε ὁ κ. Χέλμης, τὸν ὁποῖον εὐχαριστῶ δι' ὅσα τόσο καλὰ ὥστε σχεδὸν νὰ τὰ θρίσκω ὑπερβολικὰ γράφει διὰ τὲς κριτικὲς μου, τὸ ἀναγνωρίζει. Τοῦ προσθέτω ὅτι μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ θὰ ἔκανα τὸ ἴδιο καὶ τώρα ἂν μοῦ ἔβιβε ἄλλη μιά φορά τὴν εὐκαιρία. Τί φταίω ἂν δὲν συμβαίνει κατὶ τέτοιο; Τί εὐθύνομαι ἂν εἶτε οἱ ρόλοι του τελευταίως εἶτε τὰ χρόνια ποὺ περνοῦν, ἀλλοίμονο, δι' ὅλους καὶ διὰ τὸν ἠθοποιὸ διπλά, δὲν τοῦ ἔδωσαν τώρα τελευταίως τὴν εὐκαιρία νὰ δημιουργήσῃ τίποτε τὸ ἀξιολόγου;

Καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ κ. Χέλμης ἐπιμένει σοβαρὰ ὅτι μπόρει νὰ ὑπάρξῃ θίασος χωρὶς πρωταγωνίστρια; Ἄν ναι ἄς τὸ πῇ. Ἄν ὄχι, γιὰτὶ παραπονεῖται διότι ἔγραψα ὅτι «μόνον ὁ κ. Ἀργυρόπουλος δὲν μπορεῖ νὰ ἀποτελῇ θίασον μὲ παραπληρώματα γύρω του;

Ἐπισημειώθητε καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν παρηκολούθησα τὴν πρεμιέρα τοῦ κ. Ἀργυροπούλου. Ἐπομένως τὸ σημείωμα τοῦ φύλλου αὐτοῦ θὰ περιορισθῇ μόνον στὴ πρώτη τῆς κ. Ἀνδρεάδη.

••

Τὰ «Ὀνειρα πού σβύσαν» τοῦ Πρίστλεϋ (γνωστοτάτου ὡς μυθιστοριογράφου καὶ ἤδη καὶ ὡς θεατρικοῦ συγγραφέως) εἶνε ἓνα ἔργον τὸ ὁποῖον ἀνεβιβάσθη ἀπὸ τὸν καλὸν θίασον τῆς κυρίας Κατερίνας Ἀνδρεάδη εἰς τὸ θέατρον «Ἀλίκης» διὰ νὰ γνωρίσῃ — ὅπως λέγει ἓνα σημείωμα τοῦ προγράμματος — τὸ ἑλληνικὸν κρινὸν τὸν Ἀγγλον αὐτὸν λογοτέχνην, τὸν γνωστὸν ὡς μυθιστοριογράφον, καὶ ὡς θεατρικὸν συγγραφέα.

Κατὰ τὸ πρόγραμμα «εἰς τὰ ὄνειρα πού σβύσανε ἡ ὠριμασμένη τέχνη τοῦ Πρίστλεϋ ἐκδηλώνεται μὲ ἀνεσιν καὶ ἀνατέμνει μὲ πόνον ἀλλὰ καὶ μὲ χαροποιὸν διάθεσιν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Ὅλοι οἱ θὰ παρακολουθήσουν τὸ ἔργον ἴσως νὰ εὑρουν εἰς αὐτὸ ἓνα κομμάτι τοῦ ἑαυτοῦ των, ἴσως ν' ἀναπολήσουν μίαν γλυκεῖαν τιγμὴν τῆς ζωῆς των, κ' ἂν κλάψουν δὲν σημαίνει αὐτὸ ὅτι δὲν θὰ γελάσουν εὐθύς κατόπιν. Διότι αὐτὴ εἶνε ἡ ζωὴ: Κλάμμα καὶ γέλιο».

Τὸ πρόγραμμα ὑπόσχεται πολλά. Τὰ «Ὀνειρα πού σβύσανε» εἶνε ἀπλοῦστατα ἓνα ἔργακι μὲ πολὺ αἰσθηματισμὸν ... μάρκας ἀγγλοσαξωνικῆς, μὲ πολὺ καλωσύνη, μὲ λίγο χιοῦμορ καὶ περισσότερη ἀνθρωπινότητα, ἀλλὰ χωρὶς καμμία ρωμαλεότητα στὶς δραματικὰ συγκρούσεις, χωρὶς καμμὶ γερωσύνη στοὺς χαρακτήρες, χωρὶς τίποτε πού νὰ κἀνῃ τὸ θεατὴν φεύγοντα, νὰ συγκρατῇ κάτι στὸν

ψυχικὸν τοῦ κόσμου.

Ἡ ἀτμοσφαιρὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ σπιτιοῦ εἶνε περίπου ἀσύλληπτη γιὰ κοινὸν σάν τὸ μεσημέρινὸ δικό μας καὶ τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τοὺς ἠρώες του ἀντιμετωπίζονται κατὰ τρόπον τόσο Ἀγγλικὸν ὥστε νὰ κατανατῶ νὰ περνοῦν ἐντελῶς ἐξώδερμα γιὰ τοὺς Ἕλληνας θεατὰς τοῦ ἔργου.

Ἐνας Ἀγγλος γιατρός χωριοῦ ὁ δόκτωρ Κέρμπυ (κ. Δαμασιώτης). Ὁ γυιὸς του Γουίλφεντ (κ. Φαρμάκης). Ἐνα νέο παλληκάρι, πού βρίσκεται στὸ σπίτι μὲ ἀδεία ἀπὸ τὴν ἀποικία εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετεῖ σὲ κάποια Βρετανικὴ ἑταιρεία, στὴν Ἀφρικὴ. Μία, ἡ μικρότερη, κόρη του Λίλιαν (κυρία Ξανθάκη). Περίπου εἴκοσι πέντε χρόνων (εἶχε τελειώσει τὸ σχολεῖο ὅταν πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν τὸ ἔσκαζε γιὰ νὰ ἀνεβῇ στὸ θέατρο ἡ μεγάλη τῆς ἀδελφὴ Στέλλα) ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, πού ἡ μητέρα τῆς ἔχει πεθάνει φαρμακωμένη γιὰ τὴ φυγὴ τῆς μεγάλης κόρης τῆς, ἔχει μείνει νοικοκυρὰ στὸ σπίτι, τὸ ὁποῖον αὐτὴ «διοικεῖ». Ὁ Τζώφρεϋ Φάραντ (κ. Ν. Ζωγράφος) παλιὸς φίλος καὶ γείτονας τζέντλεμαν, ἀγαποῦσε ἄλλοτε τὴ Στέλλα ἢ ὁποία ἐπίσης τὸν ἀγαποῦσε ἀλλὰ τὸν βασάνιζε. Γιὰ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ μένει πάντοτε στὴν Ἑπαυλί του ἐκεῖ κοντὰ καὶ τώρα πού ἡ Στέλλα ἔχει φύγει, πάντα δὲ ἡ καρδιὰ του ἀγαπᾷ τὴν ἀπούσαν. Ἐρχεται ἐν τούτοις τακτικὰ στὸ σπίτι καὶ βλέπει τὴ Λίλιαν ἢ ὁποία — φυσικὰ — τὸν ἐρωτεύεται σιωπηλὰ ἀλλὰ καὶ θαυμάσια.

Ἴδου τὰ πρόσωπα καὶ ἡ ἀτμοσφαιρὰ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔργου. Ἐλησμόνησα τὴ γρηὰ Σάρρα. Εἶνε ἡ γρηὰ οἰκονόμος, γιὰ νὰ περυσότερο στὸ σπίτι αὐτὸ ὅπου ἔχει ζήσει ὅλη τῆς τῆ ζωῆ. Ἡ ἀδυναμία τῆς ἦταν πάντοτε ἡ Στέλλα ἢ ὁποία ἔχει τρία χρόνια νὰ δώσῃ σημεῖα ζωῆς γυρίζουσα τὸν κόσμον μὲ τουνε.

Ἡ γρηὰ Σάρρα συχαίνεται τὴν πρόδο (τὸ ἔργον ἐξελίσσεται στὸ 1912 καὶ οἱ ἠρώες τοῦ μιλοῦν μὲ τρελλὴ αἰσιοδοξία γιὰ τὴν παραδεισιακὴ εὐδαιμονία πού προβλέπουν ὅτι θὰ φέρῃ στὸν κόσμον τὸ ἑγγὺς μέλλον, χρονιὲς αἰφνης ὅπως τὸ 1930). Μένει ἀσυμφιλίωτη μὲ τὰ τηλέφωνα, θρῖσκει ὅτι ἡ ὑποχρέωσις ν' ἀπαντᾷ κανεὶς στὸ κουδούνισμα τοῦ φρεσκοβαλμένου στὸ σπίτι τηλεφώνου εἶνε ... ἐξαναγκασμὸς τοῦ ἀνθρώπου «νὰ ὑπηρετῇ τὰς μηχανὰς». Εἶνε — ὅπως λέγει ἡ ἴδια — «λιγώτερο κουτὴ ἀπὸ ὅσο φαίνεται» καὶ ἂν ἔχη ἄφθονο τὸ αἶσθημα, ἔχει καὶ πρόχειρο καὶ ἄμεσο τὸν ἀντίπαλον σὲ κάθε λόγον πού δὲν τῆς ἀρέσει.

Ὁ γέρω δόκτωρ ἔχει μετανοιώσει γιὰ τὴν ἐμεινὴν ἐν τῇ κωμόπολι ἀκούσας τὴ γυναῖκα του καὶ δὲν πῆγε στὸ Λονδίνον νὰ ἐγκατασταθῇ. Εἶνε καρδιακὸς καὶ τὸ ξέρει. Εἶνε ὠραῖος τύπος ἀνθρώπου μὲ ψυχικὴ ἀνωτερότητα καὶ καλωσύνη. Κρατεῖ μυστικὴ τὴν κατάστασίν του περιμένων τὸ τέλος μὲ τὴν ἡ-

ρημὴ καὶ γαληνεμένη θυμοσοφίαν τῶν ξεχωριστῶν ἀνθρώπων πού ξέρουν ὅτι εἶνε μάταιον νὰ δυσφορῇ κανεὶς ἐνάντια στὸ ἀναπόφευκτο τέλος ὄλων τῶν πραγμάτων ἐδῶ ἐν τῇ γῇ καὶ πού νοιώθουν πὼς δὲν ἔχουν κανένα λόγον νὰ φοβοῦνται τὸ θάνατον. Πιστεύει τώρα ὅτι ἡ Στέλλα ἔκανε καλὰ πού ἐφυγε γιὰ νὰ κἀνῃ τὴ ζωὴ τῆς καὶ θρῖσκει πὼς ἡ γυναῖκα του εἶχε ἄδικον τότε πού τὴν κατεδίκασε.

Ἡ Λίλιαν ἔχει τὸ χαρακτῆρα τῆς μητέρας τῆς. Σκέπτεται, κρίνει, δὲ συγχωρεῖ τίποτα καὶ ... εἶνε ἱκανὴ καὶ γιὰ προστυχίαις, ὅπως θὰ τὸ δείξῃ ἀμέσως, προκειμένου νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ αἶσθημά τῆς.

Ὁ γυιὸς ὅταν εἶνε ἐν τῇ Ἀφρικῇ νοσταλγεῖ τὸ σπίτι καὶ ὅταν εἶνε στὸ σπίτι νοσταλγεῖ τὴν Ἀφρικὴ. Χαρακτῆρας ἀδύνατος, δὲ θὰ κἀνῃ ποτὲ τοῦ τίποτα σπουδαίου ἐν τῇ ζωῇ (καθὼς τὸ λέγει ὁ πατέρας του ἀργότερα). Ἄλλως τε ὅλη ἡ οἰκογένεια τὸ ἴδιο εἶνε. Ὁ γέρω γιατρός θὰ πεθάνῃ μετανοιωμένος γιὰ τὴ ζωὴν του. Ἡ Λίλιαν θὰ χάσῃ τὸ αἶσθημά τῆς. Ὁ ἐραστὴς θὰ ἐκπατρισθῇ χωρὶς νὰ κερδίσῃ τὴ Στέλλα. Ὁ νεαρὸς θὰ μείνῃ αἰώνιος μετανοημένος. Καὶ ἡ Μάρθα ἀκόμα δὲν θὰ κατορθώσῃ τελικῶς νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τὸ τηλέφωνον. Ὅσο γιὰ τὴν ἠρωίδα, τὴν καθ' ἑαυτὴ ἠρωίδα, τὴ Στέλλα (κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδη) δὲν πρόκειται νὰ τῆς συμβοῦν καλλίτερα πράγματα.

Στὲς περιπλανήσεις της παντρεύτηκε μὲ ἕνα ἠθοποιό, τὸν Τσάρλυ "Απελμπυ (κ. Μορίδη) πρὸ τριετίας. Μετὰ δύο ἔτη «ωραίων στιγμῶν» τὴν ζῆ (ἀπὸ ἔτους) χωρισμένη μαζί του. Ὡς ἠθοποιὸς ἔχει ἀναγκασθῆ ν' ἀνακαλύψῃ ὅτι δὲν ἦταν ὅπως νόμιζε ὅταν τὸ ἔσκασε ἀπὸ τὸ σπίτι της, μεγαλοφυΐα. Ἐχει ἀποτύχει. Καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους μετὰ χρόνων περιπλανήσεις σὲ μικροπολιτεῖες καὶ θάσσανα καὶ ὄλες τὲς κακομοιριῆς τοῦ εἴδους, φθάνει στὸ Λονδίνο, γυρίζει δρομαία στὸ σπίτι τὸ πατρικὸ μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀφήσῃ τὸ θέατρο καὶ νὰ μείνῃ στὸ σπίτι αὐτὸ, στὸ παλιὸ περιβάλλον ποῦ, ἀπὸ τὴ νοσταλγία, τῆς φαίνεται παράδεισος. Ὅλοι τὴν ὑποδέχονται μὲ στοργή. Στὴ Σάρρα ὁμολογεῖ τὲς ἀπογοητεύσεις της ἀλλὰ οὔτε σ' αὐτὴ δὲ φανερώνει τὴν ἱστορία τοῦ γάμου της.

Ἡ Λιλίαν ὁμως — ποῦ τρέμει γιατί βλέπει ὅτι θὰ τῆς πάρῃ τὸν Φάραντ — ἔχει τὴν ὀξυδέρκεια τῆς γυναίκας ποῦ ζηλεύει καὶ σφραίνεται εἰς τὴν ἐπανελθοῦσα ἀδελφὴν τὴν ἀντίπαλο. Ἀνακαλύπτει τὸ μυστικὸ καὶ τὴ διεύθυνσι τοῦ συζύγου. Τὸν καλεῖ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀδελφῆς καὶ ἐκεῖνος πέφτει σὰν ἀερόλιθος ἀκριβῶς τὴν ὥρᾳ ποῦ ἡ Στέλλα ξαναζωντανεύει τὸ ρωμάντσο της μὲ τὸν Φάραντ. Ὁ τελευταῖος φυσικά, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτὴ φεύγει πληγωμένος διὰ τὴν ἀναχωρήσῃ σὲ λίγο γιὰ τὴ Νέα Ζηλανδία. Αἱ δύο ἀδελφαὶ τὰ...λένε ἕνα χεράκι. Ἀποτέλεσμα ἢ Στέλλα πείθεται ὅτι εἶνε τύπος καμωμένος γιὰ ν' ἀναστατώσῃ τὰ

πάντα καὶ νὰ φεύγῃ ἔπειτα διαρκῶς καὶ...ξαναφεύγει πάλι μὲ τὸν ἄνδρα της κρύβουσα ἀπὸ τὸν πατέρα της ὅτι ἔχει ἀποτύχει.

Αὐτὸ εἶνε τὸ ἔργο, καὶ εἶπαμε στὴν ἀρχὴ μὲ λίγες γραμμῆς (θὰ μπορούσε νὰ ταν ἀτέλειωτη φιλολογία περὶ ἀνθρωπινότητος ἀνωτερότητος στὸν χειρισμὸ κλπ.) ὅ,τι νομίζομε πῶς φτάνει νὰ λεχθῆ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον τὸ ἐχειρίσθη ὁ συγγραφεὺς. Μένει νὰ παρατηρήσωμε ὅτι ἀνεβάσθηκε πολὺ καλὰ καὶ ἀπεδόθη τὸ ἴδιο.

Ἐξω ἀπὸ τὴν κυρία Ἀνδρεάδη τῆς ὁποίας τὸ παίξιμο ἦταν ἀπογοηπτικὸ νομίζω νὰ ὑπογραμμισθῆ ἰδιαίτερα μόνον τῆς κυρίας Ἀνθῆς Μηλιάδη ὡς γρηῆς Σάρρας τὸ παίξιμο.